

ПІДГОТОВКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ДОКТОРАНТУРІ ЯК НЕОБХІДНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Проведення наукових досліджень, оформлення дисертаційних робіт, проходження процедури захисту кандидатських і докторських дисертацій дає змогу охарактеризувати процес підготовки науково-педагогічних кадрів державних вищих навчальних закладів.

Водночас відбувається реформування інституту вищої освіти, що зумовлює нові вимоги до підготовки наукового-педагогічних кадрів, які повинні володіти не тільки новими знаннями, але й інноваційним мисленням, що дасть змогу підвищити рівень педагогічної майстерності у вищих навчальних закладах освіти.

Одним із способів підготовки професійних науково-педагогічних кадрів виступають аспірантура (ад'юнктура) і докторантура, створені на базі вищих навчальних закладів і провідних наукових організацій, а також проектних, виробничих, культосвітніх підприємств і організацій, що ведуть наукові дослідження.

Реорганізація освітньої системи, прогнозований демографічний спад та розпочаті економічні зміни в країні визначають поведінку навчальних закладів щодо підвищення організації та здійснення освітнього процесу. Реформи, що почалися в освіті, відбуваються стрімко і диктують системі освіти в цілому і конкретним навчальним закладам зокрема вимоги йти на випередження. Отже, підготовка науково-педагогічних кадрів у аспірантурі та докторантурі для підвищення професійного рівня викладання та престижу вищої школи є необхідною умовою кваліфікації науково-педагогічних працівників державних вищих навчальних закладів.

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів через аспірантуру докторантуру є одним з основних джерел постійного поповнення та оновлення інтелектуального потенціалу державних вищих навчальних закладів.

Одним з основних критеріїв ефективності підготовки науково-педагогічних кадрів ДВНЗ є кількість захищених дисертацій під

час навчання в аспірантурі та перебуванні в докторантурі. Але, на жаль, відсутність визнаних науково-педагогічних шкіл, належної матеріально-технічної бази, у яких виконуються дисертаційні дослідження не дають можливості належно завершити роботу з написання дисертаційних досліджень.

Наприкінці ХХ століття з'явилася тенденція зниження інтересу до аспірантури і докторантури з боку науково-педагогічних кадрів ДВНЗ, що пов'язано із зниженням ступеня престижності та значимості наукових ступенів; високим ступенем прояву корупційних механізмів у процесі захисту дисертацій; низьким рівнем інтеграції науки і практики; відсутністю матеріальної сатисфакції науково-педагогічних працівників після захисту кандидатських та докторських дисертацій.

Сьогодні можна констатувати, що інтерес науково-педагогічних працівників до отримання наукового ступеня зростає — збільшується загальна кількість аспірантів, докторантів, співшучачів, кількість захистів дисертаційних досліджень. Такі тенденції обумовлюють необхідність проведення оптимізації чинної мережі аспірантури і докторантури ДВНЗ, зосередження підготовки наукових кадрів у провідних вищих навчальних закладах і наукових організацій.

З метою підвищення викладацького рівня державних вищих навчальних закладів і рівня професійної підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів в аспірантурі та докторантурі необхідно визначити порядок і ввести процедури атестації освітніх установ у сфері професійної освіти, які б перш за все враховували участь ДВНЗ у наукових дослідженнях. Нині актуальним є питання про залучення науково-педагогічних кадрів до навчання у аспірантурі та докторантурі з метою покращення рівня педагогічної майстерності.

Потребує удосконалення система планування і формування контингенту аспірантури і докторантури (як бюджетної, так і позабюджетної форми), подолання диспропорцій у розвитку професійної освіти. Оскільки сьогодні відділи аспірантури і докторантури крім традиційної функції органів з підвищення кваліфікації викладацьких кадрів навчального закладу виконують роль додаткової і післядипломної освіти, а також агента із взаємодії з бізнес-середовищем з виконання замовлених, госпрозрахункових досліджень (наприклад, підготовка у аспірантурі та докторантурі суддів, кадрів органів державної влади та місцевого самоврядування), що заважає повноцінному розвитку професійних науково-педагогічних кадрів ДВНЗ.

Саме тому необхідно розробити стратегічний план розвитку аспірантури і докторантури державних вищих навчальних закладів, який відобразатиме показники ефективності викладацької роботи та рівень професійності державних вищих навчальних закладів. Реалізація цілісної програми підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі та докторантурі дозволить підвищити рівень інтелектуального потенціалу державних вищих навчальних закладів та створити наукову еліту в Україні.

Хорєв І. О., канд. пед. наук, доцент
кафедри педагогіки та психології

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ КОРЕЛЯТИВ ПЕДАГОГІЧНОГО ОПТИМІЗМУ ВИКЛАДАЧА

Віра викладача-оптиміста у своїх студентів, позитивне і доброзичливе до них ставлення стають важливим джерелом віри останніх у самих себе, оптимізують самооцінку, надихають на серйозне відношення до навчання і самовиховання. Звичайно, тільки в таких умовах студент може творчо працювати та самоутверджуватися. І навпаки, негативна настанова викладача відносно студентів (песимістичний підхід) змушує педагога ставитися до них з певною недовірою і підозрою. Відчуваючи таке до себе відношення, студенти починають, у свою чергу, недоброзичливо ставитися і до викладача. У результаті цього погіршується успішність, виникають різноманітні конфлікти.

Для забезпечення реалізації гуманістичного підходу викладачі мають повною мірою оволодіти відповідними професійними компетенціями, зокрема, — соціально-педагогічними. Наше дослідження доводить, що сучасні викладачі часто розуміють зміст соціально-педагогічної компетентності викладача дещо вузько: лише тільки як соціальні навички, пов'язані з процесами соціальної взаємодії і співпраці, умінням працювати в команді тощо. Не береться до уваги, зокрема, уміння активно втілювати в життя животворчий принцип педагогічного оптимізму.

Виходячи з цього, викладач має володіти гуманістичним підходом до навчання, розуміти сутність поняття «педагогічний оп-